

LAUSUNTO

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026 (HE 99/2025 vp)

Suomen Lukiolaisten Liitto (SLL) kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

SLL keskittyy lausunnossaan lukiolaisia ja lukiokoulutusta koskeviin teemoihin. **Ohessa tiivistettynä lausunnon keskeiset esitykset:**

- SLL vastustaa lukuvuosimaksujen käyttöönottoa EU- ja ETA-valtioiden ulkopuolelta tuleville lukio-opiskelijoille ja esittää, että valiokunta lausunnossaan esittää seurattavaksi heidän määrän kehitystä ja heidän kotoutumistaan sekä arvioimaan tämän tiedon pohjalta tarvetta opiskelijarekrytoinnin sääntelylle lukuvuosimaksujen säätämisen sijaan.
- SLL esittää, että yleissivistävän koulutuksen laadun ja saavutettavuuden takaamiseksi luodaan monivuotinen suunnitelma lakisääteisestä rahoitusleikkurista luopumiselle.
- SLL esittää, että valiokunta lausunnossaan esittää seurattavaksi oppimisen tuen uudistukselle osoitetun rahoituksen asianmukaista kohdentumista oppimisen tukeen.
- SLL odottaa täydentävää talousarvioesitystä, johon hallituksen kevään kehysriihessä päättämän opintosetelin rahoitus on suunniteltu valmisteltavan.

Lukuvuosimaksut heikentävät pienten lukioden toimintaedellytyksiä

SLL vastustaa lukuvuosimaksujen käyttöönottoa EU- ja ETA-valtioiden ulkopuolelta tuleville lukio-opiskelijoille ja pitää asiasta annettua esitysluonnosta heikosti harkittuna. Maksujen käyttöönotto voi vähentää kansainvälisten opiskelijoiden määrää, mikä heikentäisi erityisesti pienten lukioden toimintaedellytyksiä ja voisi johtaa oppilaitosverkon voimakkaaseen supistumiseen. Tämä kehitys vaarantaisi koulutuksen alueellisen saavutettavuuden myös suomalaisille oppivelvollisille.

SLL pitää tärkeänä, että kansainvälisten toisen asteen opiskelijoiden Suomeen jäämistä ja heidän kotoutumistaan selvitetään tarkemmin. Kansainvälisten opiskelijoiden tuominen opiskelemaan kansalliskielellä on mahdollisuus kansainvälisten osaajien saamiseksi Suomeen väestörakenteen

muuttuessa. Samaan aikaan SLL kuitenkin tunnistaa lasten oikeuksien rajoittumista koskevat näkemykset ja näkee opiskelijarekrytointia tekevien välittäjätahojen toiminnan ongelmallisena. SLL painottaa tarvetta säädellä opiskelijarekrytointia hoitavien välittäjätahojen toimintaa ja turvata alaikäisten nuorten oikeudet. SLL lisäksi huomauttaa lukuvuosimaksuvelvollisten koulutuksesta aiheutuvien kustannusten laskennan lisäävän hallinnollista työtä koulutuksen järjestäjille.

SLL esittää, että valiokunta lausunnossaan esittää seurattavaksi kyseessä olevien kansainvälisten opiskelijoiden määrän kehitystä, heidän kotoutumistaan ja sitoutumistaan suomalaiseen yhteiskuntaan sekä arvioimaan tämän tiedon pohjalta tarvetta opiskelijarekrytoinnin sääntelylle ja lukuvuosimaksuista uudelleen säätämiseksi.

Valtio leikkaa lukiokoulutuksesta yli 100 miljoonaa euroa myös ensi vuonna

SLL huomauttaa, että lukiokoulutuksen rahoitukseen on esitetty myös vuodelle 2026 yli 100 miljoonan euron leikkausta, joka ei tule näkyviin hallituksen talousarvioesityksessä. Leikkaus muodostuu lukiokoulutuksen yksikköhintaan tehtävästä 996,13 euron vähennyksestä, eli niin sanotusta rakenteellisesta leikkurista (laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta, 23b §), joka on yli kymmenen vuotta sitten säädetty lakiin alun perin väliaikaiseksi muutokseksi. Rahoitusleikkurin vuoksi lukiokoulutuksen rahoitus ei vastaa sen todellisia toteutuneita kustannuksia.

Rahoitusvaje näkyy lukioden arjessa muun muassa opintotarjonnan supistumisena, ryhmäkokojen kasvuna, oppimisen tuen puutteena, opiskelijoiden oireiluna ja opetuksen laadun heikentymisenä. Taloustilanne on haastava, mutta koulutuksella on ratkaiseva vaikutus yhteiskunnan ja talouden kehitykseen. Siksi SLL esittää, että yleissivistävän koulutuksen laadun ja saavutettavuuden takaamiseksi luodaan monivuotinen suunnitelma rahoitusleikkurista luopumiselle.

Lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmää on uudistettu tällä hallituskaudella. SLL pitää kuitenkin rahoitusjärjestelmään tehtyjä muutoksia (mm. väestötiheyteen perustuva yksikköhinnan korottaminen) riittämättöminä tilanteessa, jossa väestönkehitys haastaa vakavasti lukiokoulutuksen saavutettavuutta.

Oppimisen tuen uudistuksen lisärahoitus uhkaa upota rahoitusvajeen paikkaamiseen

SLL näkee hyvänä, että talousarvioesitykseen sisältyy jälleen lukiokoulutuksen rahoitukseen lisätyt 10 miljoonaa euroa. Lisäpanostukset oppimisen tukeen ovat hyvin tervetulleita, sillä [vuoden 2024 Lukiolaisbarometrin](#) mukaan joka neljäs lukiolainen olisi tarvinnut enemmän tukea oppimiseen ja noin joka kuudes lukiolainen ei ole saanut opintojensa aikana erityisopetusta tai muuta oppimisen tukea, vaikka olisi tarvinnut sitä.

Samansuuntaisia tuloksia on saatu myös Karvin julkaisemassa [Oppimisen tuki lukiokoulutuksessa -raportissa \(2024\)](#), jonka mukaan oppimisen tuen saatavuudessa on suuria eroja eri oppilaitosten välillä niin taloudellisten resurssien kuin kelpoisten opettajien saatavuuden puolesta. [OAJ:n selvitys Lukiokoulutuksen ilmapuntari \(2024\)](#) todentaa tämän, sillä ammattijärjestön mukaan alle 200 opiskelijan lukioissa oli suhteellisesti laskettuna 298 opiskelijaa yhtä erityisopettajaa kohden, kun taas yli 1000 opiskelijan lukioissa opiskelijoita oli keskimäärin 741 yhtä erityisopettajaa kohden.

SLL on huolissaan siitä, kohdentuuko lisärahoitus tosiasiallisesti oppimisen tukeen. Pelkona on, että lukiokoulutuksen yleiskatteelliseen rahoitukseen lisättävä 10 miljoonan euron panostus uppoaa lukiokoulutuksen rahoitusvajeen paikkaamiseen. SLL ehdottaa, että lisärahoitus korvamerkittäisiin vain oppimisen tukeen myöntämällä lisärahoitus koulutuksen järjestäjille pitkäaikaisena hankerahoituksena. Korvamerkittynä rahoituksena se myös kohdistuisi paremmin tuen tarpeen mukaan. SLL huomauttaa, että lukiokoulutukseen samanaikaisesti tehtävät leikkaukset, kuten lukiorahoituksen rakenteellinen leikkuri (laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta, 23b §) ja norminpurusta aiheutuva miljoonan euron leikkaus jättävät lisäpanostuksen tosiasiallisesti pienemmäksi.

SLL esittää, että valiokunta lausunnossaan esittää seurattavaksi oppimisen tuen uudistukselle osoitetun rahoituksen asianmukaista kohdentumista oppimisen tukeen.

Opintotukea ei voi uudistaa ilman panostuksia

Lukiolaisten määrä opintotuen saajissa oli lukuvuonna 2024–2025 vajaat 24 000, eli noin joka viides lukiolaisista. Kuitenkin ikäluokkien pienentyessä ja lukioverkon harventuessa

tulevaisuudenkuva on, että yhä useampi nuori joutuu jo lukiota varten muuttamaan omilleen ja siten turvautumaan etuuksiin. SLL haluaa nostaa esille, että etenkin suurempien kaupunkien lukioden yhteyteen tulisi rakennuttaa asuntoloita ja muuta tuettua asumista; peruskoulun päättävä nuori ei useinkaan ole valmis itsenäiseen asumiseen ja opiskelijakaupungit kärsivät jo nyt asuntopulasta.

Hallituksen käynnistämän opintotuen kokonaisuudistuksen oli tarkoitus korjata pirstaloitunutta järjestelmää, mutta kokonaisuudistus on tarkoitus toteuttaa kustannusneutraalisti. Hallitus ei ole vielä antanut esitystään tai edes suuntaviivoja uudistuksen toteuttamiselle. SLL:n mielestä opintotukijärjestelmää tulee selkeyttää ja yhtenäistää muiden sosiaaliturvan muotojen kanssa. Tärkein muutos lukio-opiskelijoiden kannalta olisi huoltajien tulorajojen roima korotus vastaamaan nykypäivän palkkatasoa sekä oppivelvollisten nuorten velkaantumisen katkaiseminen.

Opintosetelille ei kohdistettu rahoitusta – täydentävä talousarvioesitys tarpeellinen

SLL huomauttaa, että talousarvioesityksessä ei ole osoitettu rahoitusta kevään kehysriihessä hallituksen päättämälle avoimen korkeakoulun opintosetelille. SLL pitää opintoseteliä tervetulleena uudistuksena, joka sallisi avointen korkeakouluopintojen suorittamisen 30 opintopisteeseen asti niille toisen asteen koulutuksesta valmistuneille, jotka jäävät ilman jatko-opintopaikkaa. SLL näkee, että hukkaamme valtavasti potentiaalia, kun jatko-opintoihin motivoituneet ylioppilaat jäävät jumiin toisen ja korkea-asteen väliin. Opintoseteli sujuvoittaa ilman korkeakoulupaikkaa jääneiden nuorten siirtymää lukiosta korkeakouluun. Opintoseteli voi myös säästää resursseja toisaalla, jos tarve ylioppilaskokeiden uusimiseen vähenee.

SLL näkee, että opintoseteli tarvitsee riittävän rahoituksen sen tarkoituksen toteuttamiseksi. Rahoitus varmistaa riittävän koulutustarjonnan: SLL katsoo, että opintosetelin tulee oikeuttaa mahdollisimman laajasti erilaisiin yliopisto- ja ammattikorkeakouluopintoihin, jotta valmistuneet voivat tosiasiallisesti löytää itselleen sopivan alan. SLL ehdottaa, että opintoseteli kohdennetaan vastavalmistuneille ylioppilaille, jotka ovat osallistuneet yhteishakuun, mutta eivät ole saaneet aloituspaikkaa korkeakoulusta. Opintosetelillä opiskelun tulee olla mahdollista myös lukion kolmessa ja puolessa vuodessa suorittaville sekä lukion jälkeen asepalveluksen tai vastaavan

suorittaville. SLL odottaa täydentävää talousarvioesitystä, johon opintosetelin rahoitus on suunniteltu valmisteltavan.

Helsingissä 1.10.2025

Veikka Ormio
Puheenjohtaja

Sara Sipilä
Pääsihteeri

Lisätietoja:

*sosiaalipolitiikan ja osallisuuden asiantuntija Iiris Hynönen, 050 377 7729, iiris.hynonen@lukio.fi
puheenjohtaja Veikka Ormio, 050 377 9700, veikka.ormio@lukio.fi*